

Misia's missie

Speuren naar je familiegeschiedenis

Een lespakket voor de 2de graad lager onderwijs.

Inleiding

Beste leerkracht,

Ieder kind heeft een uniek familieverhaal. Via het pakket "Misia's missie" bieden we een kant-en-klaar educatief pakket aan waarin we kinderen uit de tweede graad laten kennismaken met de boeiende wereld van de familiegeschiedenis.

De zoektocht naar hun eigen familiegeschiedenis doet kinderen nadenken over hun herkomst en identiteit. Wie waren hun voorouders en hoe leefden ze? Het scherpt eveneens hun historisch tijdsbesef aan en maakt kinderen bewust van de verschillen tussen hun leefwereld en die van hun grootouders.

De leidraad in dit educatief pakket is Misia, die op zoek gaat naar haar eigen familiegeschiedenis en zo meer te weten komt over haar bekende grootvader Adrien François Servais. Gedurende zes lessen neemt ze de leerlingen mee op speurtocht.

Les 1 - Mijn familieboom

Les 2 - Op speurtocht in het verleden

Les 3 - Archiefbezoek (optionele les)

Les 4 - Mijn familienaam

Les 5 - Mijn eigen familiegeschiedenis

Les 6 - Op reis in het verleden

Doorheen de verschillende lessen worden de leerlingen via allerlei activiteiten meegenomen op ontdekkingstocht in hun eigen familiegeschiedenis. De handleiding is stap voor stap uitgewerkt. Het materiaal voor de leerkracht en het materiaal voor de leerlingen werden steeds opgenomen. In elke les treedt de leerkracht op als begeleider. In les 5 wordt ook een klasbezoek van de grootouders voorzien.

Bij de uitwerking van deze lessen werd rekening gehouden met de diverse achtergrond van de leerlingen. Zo is er ruimte om de eigen familieboom zelf aan te vullen naar gelang van de persoonlijke gezinssituatie en wordt er ook rekening gehouden met etnische diversiteit. Mogen wij ook vragen omzichtig om te springen met enkele gevoeligheden wat betreft de familiegeschiedenis? Dat kan door bijvoorbeeld aandacht te hebben voor leerlingen die geen materiaal meehebben naar de klas of door leerlingen de ruimte te geven om al dan niet over hun eigen familiegeschiedenis te vertellen.

We wensen u en de leerlingen veel plezier tijdens de ontdekkingstocht van de familiegeschiedenis!

Ga je met je klas aan de slag met dit educatieve pakket "Misia's missie"? Stuur dan een foto van je klas in actie naar info@familiekundevlaanderen.be. In ruil krijg je een klaswapenschild opgestuurd omdat de leerlingen Misia's missie volbracht hebben en de eigen familiegeschiedenis ontdekt hebben. Geef je mailtje het onderwerp 'Misia's missie' en vermeld de naam en het adres van de school, vermeld eveneens de naam van de leerkracht en de klas.

Wie was Misia?

Misia Sert (1872-1950) werd geboren als Maria Zofia Olga Zenajda Godebska. Ze was de dochter van Cyprien Godebski, een bekend Poolse beeldhouwer en Sofia Servais, die op haar beurt de dochter was van de Belgische cellist Adrien François Servais uit Halle. Het paar kreeg drie kinderen: Franz, Ernest en Maria (Misia). Sofia Servais overleed in het kraambed bij de geboorte van Misia. Na de dood van zijn vrouw zou Godebski nog 2 maal hertrouwen. Maria zal haar hele leven zichzelf en door anderen Misia genoemd worden. Misia is eigenlijk een koosnaam en betekent 'beertje' in het Pools.

Les 1 : Mijn familieboom

Achtergrond voor de leerkracht

Deze les is de eerste les uit het educatieve pakket. In deze les maken de kinderen kennis met het personage Misia, met het concept van een familieboom en vullen ze hun eigen familieboom in. Op het einde van de les krijgen de leerlingen de opdracht om zelf meer informatie op te zoeken over hun familie. Daar wordt de komende lessen verder op ingegaan.

Essentie les van de les:

In deze les ontdekken de leerlingen de terminologie van verschillende familieleden en hun verwantschappen (o.a. mama, papa, oma, opa, dochter, zoon, broer, zus, stiefmoeder) aan de hand van het personage Misia. Ze beseffen dat iedereen een eigen individuele geschiedenis heeft en staan stil bij het concept van tijd (vroeger, verleden, heden, later).

Voorkennis:

De familierelaties binnen het koningshuis, indien het voorbeeld van de familieboom van prinses Elisabeth wordt gebruikt. Indien niet, kan de leerkracht zijn/haar eigen familieboom als voorbeeld gebruiken.

Geen verdere voorkennis nodig.

Benodigdheden en voorbereiding:

1. Bijlage leerkracht:

- Brief Misia (inleiding)
- Brief Misia (slot)
- Tekening Misia
- Identiteitskaarten familieleden
- Stamboom koningshuis

2. Werkblad bij de les

3. Brief ouders meegeven i.v.m. informatie en fotomateriaal over de familie

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

Leren leren:

4. De leerlingen kunnen eenvoudige problemen op systematische en inzichtelijke wijze oplossen.

Muzische vorming - beeld:

1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

tijd	INLEIDING	materiaal
'15	<p>Kennismaking met Misia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht heeft een enveloppe mee met foto's van het personage Misia en haar familie. In de enveloppe zit ook een brief, gericht aan de leerlingen. De brief is meer dan 100 jaar oud. • De leerkracht situeert de brief in de tijd: <i>nog voor mijn grootouders geboren zijn.</i> • De leerkracht leest de brief voor: <p><i>November 1882 – Aan de vinder van deze brief. Mijn naam is Misia. Ik ben 10 jaar oud. Ik speel graag piano. Dat zou ik van mijn opa hebben, zeggen ze. Ik wil graag meer te weten komen over de familie van mijn mama. Mijn mama overleed toen ik geboren werd, dus weet ik niet zo goed waar ik vandaan kom. Misschien heb ik zelfs wel een beroemde voorouder? In deze enveloppe vind je allerlei foto's die ik heb van mijn familieleden. Het zijn er erg veel. Kan jij ontdekken wie wie is en mijn familieboom aanvullen?</i></p> <p>Vrije exploratie:</p> <p>De leerkracht bespreekt de brief en de term "familieboom" a.d.h.v. een reeds ingevulde familieboom (familieboom prinses Elisabeth of familieboom leerkracht) die geprojecteerd wordt. De leerkracht bespreekt hierbij de termen: ouders, grootouders, stiefouders, broers, zussen, zoon, dochter. Schenk ook aandacht aan de symbolen bij de geboortedatum ° en de sterfdatum +.</p> <p>Mogelijke vraagstellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit is een familieboom, wat zou dat zijn? • Wat komt er allemaal op de familieboom? • Waar plaats je de ouders? • Waar plaats je de grootouders? • Wat betekenen de symbooltjes ° en +?	<ul style="list-style-type: none"> • brief Misia (inleiding) • tekening Misia (kan geprojecteerd worden) • identiteitskaarten familie Misia (zit in de enveloppe) <ul style="list-style-type: none"> • Ingevulde familieboom koningshuis

tijd	MIDDEN	materiaal
'20	<p>Groepsopdracht (bijvoorbeeld per 2)</p> <p>De leerlingen krijgen werkblaadjes met een sjabloon van een lege familieboom. Daarnaast krijgen ze identiteitskaartjes van de familieleden van Misia. Op de identiteitskaartjes staat een foto en een beetje informatie over de persoon.</p> <p>De leerlingen krijgen de opdracht om de familieboom van Misia te maken aan de hand van een soort "cluedospel".</p> <p>Stap 1: foto's bekijken</p> <p>We bekijken de foto's op de identiteitskaarten. De leerlingen voeren enkele opdrachtjes uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leg alle jongens en alle meisjes samen. • Sorteert de foto's van duidelijkste naar onduidelijkste foto. • Je kan de foto's ook laten sorteren volgens een zelfgekozen criterium. • Ik zie, ik zie wat jij niet ziet. 1 leerling kiest een persoon uit. De andere leerling(en) van het groepje moeten ontdekken welke persoon. Dat kan je door ja-nee vragen te stellen. <p>Stap 2: invullen familieboom</p> <p>Misia geeft tips om de familieboom goed in te vullen (tips staan ook op het werkblaadje):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mijn mama stierf toen ik geboren werd, dus in hetzelfde jaar van mijn geboorte. (<i>Sophie Servais</i>) • Mijn papa heeft een hoed vast. (<i>Cyprien Godebski</i>) • Mijn stiefmama is geboren en gestorven in Parijs. (<i>Mathilde Nalanson</i>) • Mijn beide broers dragen bijna dezelfde kleren en hebben een korte broek. (<i>Franz en Ernest Godebski</i>) • Mijn oma van mijn mama's kant legt haar handen over elkaar op de foto. (<i>Sophie Feygin</i>) • Mijn opa van mijn mama's kant speelde cello. (<i>Adrien François Servais</i>) • Van mijn opa van mijn papa's kant heb ik een tekening, geen foto. (<i>Francis Godebski</i>) • Mijn oma van mijn papa's kant stierf in 1900 en werd 94 jaar. (<i>Ludwika Ryminska</i>) <p>TIP!</p> <p>Eventueel: data situeren op de tijdband</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblaadjes les 1 (stap 1 en 2) • Uitgeknipte identiteitskaarten van de familieleden <p>TIP!</p> <p>Je hebt 1 set identiteitskaarten per groepje nodig. Voorzie voldoende sets om de leerlingen in kleine groepjes te laten werken.</p>

tijd	SLOT	materiaal
'10	<p>Stap 3: de leerlingen vullen hun eigen familieboom aan.</p> <p>Voor elke familie kan je zo een familieboom opmaken, ook voor jezelf. Kan je zelf uit je hoofd al je eigen familieboom maken? Probeer eens...</p> <p>Klassikaal gesprek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke info zou je allemaal in je eigen familieboom kunnen plaatsen (<i>voornaam, familienaam, geboortedatum, geboortedatum, sterfdatum, sterfplaats, beroep, ...</i>). • Weet jij nog meer informatie over je familie, noteer het naast de foto. <p>Vermoedelijk lukt het de leerlingen nog niet om de familieboom helemaal in te vullen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe kunnen we dat oplossen? • Ga de komende dagen op zoek naar info bij je ouders/grootouders. Misschien vind je ook foto's van je familieleden? Dat mogen oude of recente foto's zijn. Als je geen foto's vindt, mag je ook iets meebrengen dat met je familie te maken heeft (een document, een voorwerp, ...) <p>In les 5 krijgen de leerlingen opnieuw tijd om hun familieboom aan te vullen, ook met foto's. In les 2 onderzoeken de leerlingen hoe je meer te weten kan komen over hoe ouders en grootouders vroeger leefden.</p> <p>Tot slot wordt er nog een brief van Misia voorgelezen:</p> <p><i>Dag iedereen. Dank je wel voor jullie hulp! Nu is het al een stuk duidelijker waar ik vandaan kom en wie mijn familie is. Mijn opa, Adrien François Servais speelde dus blijkbaar muziek. Ik zou graag een beetje meer over hem te weten komen, misschien kunnen jullie mij daar de volgende les bij helpen?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblaadje les 1 (stap 3)

Les 2 : Op speurtocht in het verleden

Essentie van de les:

In deze les ontdekken we wie de opa was van Misia, Adrien François Servais, en hoe hij leefde. Op die manier ontdekken de leerlingen dat men vroeger anders leefde. Daarnaast staan we ook stil bij de vraag hoe we informatie van vroeger terug kunnen vinden en bij het feit dat ons leven gedocumenteerd wordt. Tot slot denken de leerlingen zelf na over vragen die ze zouden kunnen stellen aan hun (groot)ouders (of aan de zoekende grootouder in les 5).

Voorkennis:

Les 1: familieboom

Benodigdheden en voorbereiding:

1. Werkblad bij de les
2. Documenten uit de bijlage

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Mens en maatschappij - Ruimte:

4.3 kunnen in een praktische toepassingssituatie op een gepaste kaart en op de globe evenaar, de polen, de oceanen, de landen van de Europese Unie en de werelddelen opzoeken en aanwijzen.

Wetenschappen en techniek - Techniek:

2.5 kunnen illustreren dat technische systemen evolueren en verbeteren.

Muzische vorming - Muziek:

2.1 muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken van de muziek.

2.3 openstaan voor hedendaagse muziek, muziek uit andere tijden, andere landen en culturen.

tijd	MIDDEN	materiaal
min. '35	<p>Werkvorm: Klassikale bespreking</p> <p>Laten we eens op zoek gaan naar hoe Servais geleefd zou hebben. Eerst krijgen jullie daarvoor twee kopieën van hele oude documenten te zien. Als je te weten kan komen wat erop staat, dan krijgen jullie van Misia een beetje meer informatie over Servais.</p> <p>We bespreken 5 onderwerpen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Geboorteakte met Franse vertaling 2. Overlijdensakte met Franse vertaling 3. Brief Misia met extra informatie over haar grootvader. 4. Muziek 5. Transportmiddelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblad • afbeeldingen: viool, cello, paard en kar, stoomtrein, .. • YouTube-fragment • kaart Europa
	<p>1. Geboorteakte met Franse vertaling</p> <p>Misia bezorgde ons dit oude document. Dat zou ons meer moeten kunnen vertellen over haar opa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In welke taal is dat document geschreven? • Welk document zou dat kunnen zijn? Welk document is het echt (via legende te achterhalen). • Wat is een akte? <i>Dat is een officieel document.</i> • Zijn de letters hetzelfde als nu? • Ga als een detective op zoek naar de naam van Servais in het document. <p>→ Brainstorm: ook jullie hebben een geboorteakte. Ook jullie ouders en grootouders en verre voorouders. Waarom zou dat interessant en belangrijk zijn? (<i>Informatie gaat niet verloren, zo weet iedereen dat je bestaat, zo onthouden we dingen uit het verleden ...</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblad • geboorteakte
	<p>2. Overlijdensakte met Franse vertaling</p> <p>Van Misia kregen we ook nog een ander officieel document. Welk woord geven we aan een officieel document? (<i>akte</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • In welke taal is dat document geschreven? • Zou je weten wat dit document zou zijn? • Ga als een detective eens op zoek naar de naam van Servais in het document. <p>→ Waarom zou het belangrijk zijn dat dit document ook bewaard wordt? Waar worden deze documenten bewaard? (<i>archieef</i>).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblad • overlijdensakte

tijd	MIDDEN	materiaal
	<p>3 . Brief Misia met extra informatie over haar grootvader:</p> <p>Nu jullie ontdekt hebben wanneer Servais geboren en gestorven is, krijgen jullie van Misia een beetje meer informatie.</p> <p><i>Mijn opa, Adrien François Servais werd geboren in 1807. Toen hij 12 jaar was, speelde hij al viool en klarinet. Later leerde hij ook de cello bespelen. Servais kon ontzettend goed cello spelen. Hij schreef ook zelf muziek, dat noemen we "componeren". Hij trok héél Europa rond om zijn muziek te gaan spelen. Hij speelde zo voor heel wat koningen en keizers. Later zou hij ook les geven, hij leerde zo heel wat andere mensen cello spelen. Toen hij 35 werd, trouwde hij met mijn oma Sophie die hij leerde kennen in Rusland. Ze kregen samen zes kinderen. Servais stierf toen hij 59 jaar werd. Ik heb mijn opa nooit gekend.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblad • Brief Misia
	<p>4. Muziek</p> <p>We weten nu dus zeker dat Servais ook muziek speelde en zelfs zelf schreef (of.. componeerde). Luister even mee naar een fragmentje dat Servais gemaakt heeft.</p> <p>Welke instrumenten hebben we gehoord en gezien? (viool en cello)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is het verschil tussen cello en viool? Kunnen jullie het verschil aanduiden op jullie blad? (<i>Viool is kleiner, heeft geen stokje (stokje of steunpin onderaan is een uitvinding van Servais)</i>). • Is er naast het zicht nog een verschil? (<i>viool klinkt hoger</i>) • Sluit je ogen en luister nog eens opnieuw naar het fragment: waar denk je aan, waar zou dit stuk over kunnen gaan? <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div>	<p>YouTube-fragment</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=hNH_22HP12s vanaf min. 2.18.</p>

tijd

MIDDEN

materiaal

5. Transportmiddelen

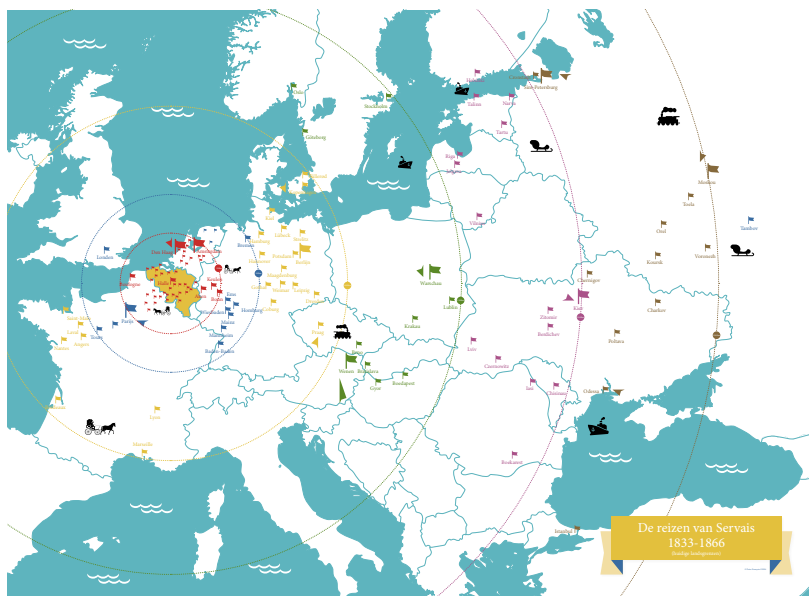
In de tekst lezen we dat Servais overal rond trok in Europa om muziek te gaan spelen.

- Als wij vandaag naar Frankrijk willen gaan, hoe kunnen we daar dan geraken? (*auto, vliegtuig, trein*)
- Maar dat was helemaal anders toen Servais leefde, de auto's zoals nu bestonden nog niet. Hoe zou Servais dan toch in Frankrijk kunnen geraken? Kan jij dat achterhalen via de kaart? (*paard en kar*)
- Hij leerde zijn vrouw ook kennen in Rusland. (*Rusland aanduiden op de wereldkaart*)
- Als wij vandaag naar Rusland willen gaan, hoe kunnen we daar dan geraken? (*vliegtuig, trein*)
- En hoe moest Servais er geraken? (*stoomtrein en slee*)
- Waarom met de slee?
- Kan je naast de paard en kar, de stoomtrein en de slee nog een ander vervoersmiddel vinden waarmee Servais zich kon verplaatsen? (*boot*)

TIP:

hier kan je de foto's van de stoomtrein, de paard en het kar en de slee tonen en deze voertuigen bespreken.

- Werkblad
- afbeeldingen paard en kar/stoomtrein/slee
- Kaart Europa

tijd	SLOT	materiaal
min. '15	<p><i>Dag iedereen, heel erg bedankt om me te helpen met onderzoeken. Ik ben al heel wat meer te weten gekomen over mijn opa, Adrien François Servais. Maar... hoe zit het eigenlijk met jouw grootouders? Want toen Servais leefde waren heel wat dingen anders dan vandaag. Maar misschien waren de dingen ook wel helemaal anders bij jouw grootouders of ouders? Je grootouders konden zich misschien ook nog niet zo makkelijk met het vliegtuig verplaatsen toen ze klein waren. En ze droegen ook hele andere kleren dan nu. Misschien kan je daar ook wel wat meer over onderzoeken?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stel dat jullie willen te weten komen hoe het vroeger was bij je ouders of grootouders, hoe zou je dat te weten kunnen komen? Je zou het hun inderdaad kunnen vragen. Je wordt dan een echte "interviewer". Een interviewer is iemand die vragen stelt aan een andere persoon. • Maar waarover zou je dan meer te weten willen komen? Dit zijn enkele thema's waar vragen over zou kunnen stellen. Probeer er eens zelf vragen bij te verzinnen. <p>Als leerkracht kies je nu enkele thema's uit waarrond ze kunnen werken (zie hieronder).</p> <ul style="list-style-type: none"> Naar school Op reis Eten Kledij Vervoer Speelgoed Muziek Naar de kerk/religie <p>TIP: sta ook even stil bij wat goeie vragen zijn. Geen ja/nee vragen, mogelijke bijvragen bij een vraag voorzien...</p> <p>Klassikaal stel je samen met de leerlingen vragen op rond enkele van bovenstaande thema's. Daarna heb je twee opties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je geeft de leerlingen de opdracht om de vragen te stellen aan een grootouder die op bezoek komt in les 5 (of les 4 indien er geen archiefbezoek is.) • Je geeft de leerlingen de opdracht de vragen te stellen aan hun ouders/grootouders. De bespreking komt aan bod in les 5 (of les 4 indien er geen archiefbezoek is). 	<ul style="list-style-type: none"> • Brief Misia

Les 3 : Archiefbezoek (optioneel)

Achtergrondinformatie:

In deze les komen kinderen in contact met een archief, de functies van een archief en het beroep van de archivaris. De les bestaat uit twee delen: een voorbereiding in de klas en een opdracht in het archief zelf. Deze les is optioneel indien het moeilijk is om een archief te bezoeken. We raden echter ten eerste aan om een lokaal archief te bezoeken. Een bezoek zal de leerlingen veel meer bijblijven en bovendien de stap verkleinen voor een eventueel archiefbezoek later. Het zal ook een bijzondere ervaring zijn om met echte historische documenten in contact te komen.

Ligt je school in de regio Pajottenland & Zennevallei, dan kan je hier de contactgegevens vinden van het lokale gemeentearchief: www.archievenpz.be Is een bezoek in het archief van je gemeente moeilijk? Je kan zeker ook opteren om het gemeentearchief van een grotere nabijgelegen gemeente te bezoeken!

Essentie van de les:

In deze les ontdekken kinderen wat een archief is en ondervinden ze het belang van een archiefdienst en van het bewaren van materiaal.

Voorkennis:

Geen

Benodigdheden:

- Brief aan de archivaris (zie laatste pagina).
- Documenten uit de bijlage: afprinten en meenemen. Sommige documenten kunnen vervangen worden door documenten die de archivaris voorziet.
- Werkblaadjes: afprinten en meenemen.
- Film over het archief <https://youtu.be/ra66g15to1o>
- Potloden om te noteren op de werkblaadjes

Tip: het is handig om vooraf met de archivaris contact op te nemen over enkele praktische zaken zoals:

- Welk materiaal zal de archivaris verzamelen?
- Neemt de archivaris ook bij enkele deelopdrachten de begeleiding over?
- Indien de archivaris materiaal voorziet maar je als leerkracht de deelopdracht begeleidt, is het interessant om voldoende informatie te hebben over die documenten.

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Maatschappij:

2.3. kunnen met een zelf gekozen voorbeeld het nut en het belang aangeven van een collectieve voorziening, waarvoor de overheid zorg draagt

Mens en maatschappij - Tijd:

3.9. tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Mens en het muzische:

6.3 genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.

6.4 vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.

ICT:

6. kunnen met behulp van ict voor hen bestemde digitale informatie opzoeken, verwerken en bewaren.

tijd	INLEIDING	materiaal
'10	<p>Vooraf in de klas: intro: brief Misia</p> <p><i>Hallo allemaal</i></p> <p><i>Hier Misia terug. Jullie ontdekten al veel meer over mijn grootvader Adrien François Servais. Weten jullie nog welke "aktes" jullie gisteren zagen? (geboorteakte, overlijdensakte). Wist je dat je zelf ook zo'n geboorteakte hebt? En ook andere documenten van jou, van je ouders en van je grootouders worden bewaard. Maar... waar wordt dat dan bewaard?</i></p> <p>Klasgesprek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waar wordt informatie bewaard? • Hoe wordt informatie bewaard? • Waarom zou informatie bewaard worden? <p>Hierna kan je het filmpje over het archief bekijken.</p> <p>Vrije exploratie</p> <p>Jullie gaan zelf op bezoek naar het archief. De bedoeling is dat jullie "superarchivarissen" worden. Maar in het archief mag natuurlijk niet alles zomaar. Welke regels zou je maken in jouw archief als er mensen op bezoek zouden komen?</p> <p>Brainstorm in de klas, dit zijn enkele van de regels:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niet te luid in het archief • nergens aankomen zonder toestemming • alles terugplaatsen op de juiste plaats • nergens op schrijven • niet eten of drinken • rustig blijven • geen jassen en tassen • ... <p>TIP: de leerlingen kunnen eventueel zelf verbodsborden maken met hun regels.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brief Misia • Film https://youtu.be/ra66g15to1o

tijd	MIDDEN	materiaal
min. '60	<p>Welkom door de archivaris. Voorleggen van de zelf opgestelde regels aan de archivaris.</p> <p>Concept: wie wordt superarchivaris? Het archief heeft 4 belangrijke functies. Om superarchivaris te worden, moeten de leerlingen voor elke functie een opdracht uitvoeren. Als alle opdrachten zijn uitgevoerd, mogen ze zichzelf superarchivaris noemen.</p> <p>Praktische organisatie (de keuze is afhankelijk van het aantal begeleiders en de beschikbare ruimte in het archief).</p> <p>- Klasgroep in twee of vier verdelen en in een roulatiesysteem de vier functies laten doorlopen. Eventueel ook klassikaal, voorzie dan meerdere documenten per opdracht.</p> <p>De functies zijn de volgende: VERZAMELEN, BEWAREN, ONDERZOEKEN en TONEN (zie film uit intro)</p>	
	<p>1 VERZAMELEN </p> <p>Info: de archivaris verzamelt belangrijke documenten. Opdracht: de leerlingen krijgen verschillende documenten aangeboden. Sorteeroefening:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerst sorteren de leerlingen de documenten volgens wat ze zelf belangrijk vinden. • Dan sorteren de leerlingen de documenten volgens wat ze belangrijk vinden om te bewaren in het archief. Wat willen ze bewaren en waarom? Wat willen ze niet bewaren en waarom? <p>Klasgesprek: tijdens een gesprek kan je de volgende zaken aanhalen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn de documenten die je voor jezelf belangrijk vindt anders dan die van het archief? • Waarom zou je niet 2 dezelfde documenten bewaren. (<i>Neemt veel plaats in</i>) • Waarom is het belangrijk dat een akte (officiële tekst) zeker bewaard wordt? (<i>Om te bewaren voor later, om later te kunnen onderzoeken (bv. als je zou willen weten wanneer je grootouders geboren zijn)</i>). • Kan een auto bewaard worden in een archief? Waar zou het wel bewaard kunnen worden (<i>museum</i>). Moeten we dan alle auto's bewaren? • Wat zou er gebeuren als we niets zouden bewaren? (<i>We zouden alleen maar weten wat we ons herinneren, veel informatie zou verloren gaan, we zouden niet altijd meer weten hoe het vroeger was...</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 keer dezelfde oude foto van Servais, een foto van een auto, een foto van een gsm, een kindertekening, een vakantiekaartje (zie bijlage). Enkele documenten bv. geboorteakte,

2 BEWAREN

- Klasgesprek over het goed bewaren van documenten:

Info (eventueel uit te leggen door de archivaris): een document tiptop in orde houden (zuurtegraad, nietjes en elastiekjes verwijderen, geen plooiën, document herstellen).

Opdracht: nadenken hoe het komt dat een document kapot kan gaan. (*door licht, door water, door het te kreuken, door het te veel te gebruiken....*) Waar moeten we het zeker niet bewaren? (*in een vochtige ruimte, voor het venster...*)

- Klasgesprek en opdracht over het "ingeven" van documenten.

Info: eens er beslist is dat een document bewaard wordt, moet het ook goed bewaard en beschreven worden.

Opdracht: de leerlingen moeten zelf een document "ingeven". Ze maken een rapport op waarin het document beschreven wordt.

- De archivaris kan een document met schimmel of met vage pen bovenhalen of gebruik de foto's uit de bijlage.
- Bewaren van een document via werkblad. Voorzie als archivaris meerdere documenten die de leerlingen moeten "ingeven".
- Extra materiaal: meetlint

3 ONDERZOEKEN:

De archivaris moet ook onderzoeken. Hij bekijkt als een echte speurneus de documenten. Zo kan hij te weten komen wat er vroeger allemaal gebeurd is.

Opdracht: op zoek gaan naar informatie op een oude foto. Als leerkracht voorzie je een oude foto bijvoorbeeld van een plek in de schoolomgeving. (dat kan via databanken of via delcampe.net (postkaarten)). Daarnaast neem je een recente foto van dezelfde locatie. Laat de leerlingen beide foto's onderzoeken. Je kan ook gebruik maken van de foto's uit de bijlage..

TIP:

je kan ook een oude foto gebruiken uit de nabije omgeving van het archief. Zo kan je met de leerlingen ook naar buiten gaan en de verschillen daar bekijken.

Andere mogelijkheden: documenten in het archief met informatie over de straatnaam van de school of over het schoolgebouw die ze kunnen onderzoeken.

- Oude en recente foto (zelf te voorzien of bijgevoegde foto's uit bijlage).
- OF Document uit het archief met informatie over straatnaam of schoolgebouw/schoolarchief.

4 TONEN

Info: naast stukken tonen bv. door het digitaal te maken zorgt de *archivaris* ervoor dat we tussen al die papieren snel het document kunnen vinden die we nodig hebben. Zo kunnen bezoekers van het archief die op zoek zijn naar bepaalde informatie snel geholpen worden.

Opdracht : aan de hand van een referentienummer gaan de leerlingen op zoek naar het juiste document.

TIP:

je kan de zoektocht ook extra context geven door een verhaal te integreren (bv. de burgemeester zoekt het telefoonnummer van de klokkenmaker want de klok van de kerk is kapot...)

- Referentienummer van een archiefdoos of document dat de leerlingen moeten zoeken. Voorzie meerdere referentienummers indien het om een grote groep gaat. (voorzien door de archivaris)

Als de leerlingen alle opdrachten goed uitgevoerd hebben worden ze beloond. Nu jullie superarchivaris geworden zijn mogen jullie als beloning enkele "speciale" documenten bekijken.

Nabespreking in groep

- Bespreek waarom het zo belangrijk is om oude zaken, documenten te bewaren.
- Wat zouden mensen nog allemaal bewaard hebben?
- Hebben bepaalde mensen in de familie dingen bewaard? Indien ja, kunnen ze dit eventueel eens meebrengen naar de klas. Dit is zeker geen verplichting.
- Wat zou jij zeker willen bewaren?

- De archivaris voorziet hier enkele speciale documenten bv. documenten van perkament, met een zegel, mooi geïllustreerde documenten...

tijd	SLOT	materiaal
'10	<p>Expressieve verwerkingsopdracht:</p> <p>“De levende archivarismachine”</p> <p>Je verdeelt de klas in groepjes van een 5 à 6-tal personen. In elk groepje kiest elke leerling een taak uit van een archivaris en verzint er een beweging bij. Daarna moeten alle leerlingen in hun groepje de taken op elkaar afstemmen en in interactie de bewegingen uitvoeren. Zo vormen ze een “levende archivarismachine”.(Bv.: een leerling krijgt een papier van de vorige leerling, die leerling haalt er een nietje uit, de volgende leerling stopt het papier in de doos en geeft de doos</p> <p>EN/OF</p> <p>“Muziek in het archief”</p> <p>Laat de leerlingen in groepjes brainstormen welke geluiden ze allemaal horen in het archief. Daarna maken ze er hun eigen “compositie” van, zoals Servais.</p> <p>EN/OF:</p> <p>Laat de leerlingen een promotiefilmpje bedenken over het archief.</p>	

Archiefbezoek: brief voor de archivaris

Beste archivaris

In het kader van een educatief pakket rond “familiekunde” leek het ons erg zinvol om ook eens in contact te komen met een archief. De leerlingen ontdekten in de voorbije lessen al meer over de familie van het personage “Misia”, die de kleindochter was van Adrien François Servais (een bekende cellist). Ze zijn op zoek gegaan naar meer informatie over die familie (en bij uitbreiding ook over hun familie) en kwamen zo in de vorige les al in contact met enkele “archiefstukken”, zoals een geboorteakte.

In deze les is het de bedoeling dat de leerlingen naar het archief trekken en er kennismaken met de 4 taken van een archivaris. Op die manier worden ze zelf een “superarchivaris”.

Tijdens het eerste deel van deze les kregen de leerlingen al meer informatie over het archief en over de functies van een archivaris. Daarnaast brainstormden ze ook al over mogelijke regels die er in “hun” archief zouden moeten gelden.

Hierop volgend willen we de leerlingen graag laten kennismaken met een echt archief. Daarom zouden wij graag op bezoek komen in het archief om ter plekke een kijkje te nemen, een aantal opdrachten uit te voeren en eventueel een aantal historische documenten te kunnen bekijken. Voor de vier basisfuncties van een archief werden steeds opdrachten voorzien. De opdrachten kunnen door 1/4 of de helft van de klasgroep worden uitgevoerd of door de hele klas, afhankelijk van de begeleiding en de beschikbare ruimte. Er is meestal gekopieerd materiaal uit andere archieven ter beschikking om de opdracht uit te voeren, maar het zou fijn zijn als dat aangevuld of vervangen kunnen worden door “echte” documenten uit uw archief.

Hierbij alvast een oplijsting van enkele documenten die we per opdracht zouden kunnen gebruiken:

Opdracht 1: een geboorteakte, een akte van de burgerlijke stand, een document dat u dubbel hebt

Opdracht 2: Beschadigd materiaal (schimmel, scheuren, ...)

Enkele stukken (al dan niet beschadigd) die de leerlingen zelf mogen “invoeren” via een rapport

Opdracht 3: Indien er materiaal over de straat of het gebouw van de school beschikbaar is kan dat klaargelegd worden.

Eventueel een oude en een recente foto uit de omgeving

Opdracht 4: Enkele referentienummers uit het depot van archiefstukken dat de leerlingen moeten zoeken.

Daarnaast is het misschien ook mogelijk om een moment te voorzien om enkele interessante stukken uit uw collectie aan de leerlingen te tonen en er een woordje uitleg bij te verschaffen, dat kan eventueel bij de kennismaking of bij het vertrek als beloning voor het uitvoeren van de opdrachten (bv. een oorkonde met zegels, ...).

Les 4 : Familiennaam

Achtergrondinformatie leerkracht:

In deze les wordt stilgestaan bij de betekenis van een voor- en familiennaam. Daarnaast maken de leerlingen ook hun eigen wapenschild.

Essentie van de les:

De leerlingen ontdekken waarom ze een voornaam en een familiennaam hebben en komen indien mogelijk hun betekenis te weten.

Voorkennis:

Les 1: mijn familieboom

Les 2: op speurtocht in het verleden

Benodigdheden en voorbereiding:

1. Websites met betekenis van familienamen (ongebruiksvriendelijk).
2. Website met de verspreiding van familienamen
3. Werkblaadjes bij de les
4. Prenten van wapenschilden

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming - Beeld:

1.4 plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.

1.6 tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.

tijd	INLEIDING	materiaal
min. '5	<p>Intro: brief Misia:</p> <p><i>Dag iedereen</i></p> <p><i>Kennen jullie eigenlijk mijn volledige naam? Die is eigenlijk Maria Zofia Olga Zenajda Godebska. Maar iedereen noemt me dus Misia. Maria is mijn echte voornaam. Zofia, Olga en Zenajda zijn mijn 2de, 3de en 4de naam. Ik heb dus vier voornamen in totaal. Mijn familienaam is Godebska. Ik heet dus helemaal anders dan mijn grootvader "Adrian François Servais". Hoe zou dat komen, denk je?</i></p> <p><i>Weet je wat Godebska betekent? Het is eigenlijk afgeleid van een voornaam: "Godzimir". Mijn overoverovergrootouder moet dus "Godzimir" geheten hebben, en toen kregen zijn kinderen de familienaam Godebski. (Grappig trouwens, mijn naam eindigt op een a omdat ik een meisje ben. Maar mijn broers heten Godebski, met een i.)</i></p> <p><i>Maar genoeg over mij. Nu jullie meer weten over mijn familie, is het tijd om eens naar jullie familie te kijken.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • brief Misia • Naam noteren op het bord
tijd	MIDDEN	materiaal
min. '10	<p>Tijdens dit kring- of klasgesprek wordt er gesproken over "namen".</p> <p>1. Beroemde persoon:</p> <p>Om het gesprek te beginnen kan net zoals in het Ketnet-programma 'Ben ik familie van' aan de kinderen gevraagd worden of zij misschien familie zouden kunnen zijn van bekende personen.</p> <p>Misia had eigenlijk een beroemde grootvader: Adrien François Servais.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Van welke (bekende) persoon zouden jullie willen afstammen? Waarom? • Welke talenten hebben zij die jullie ook hebben? Misschien was één van jullie voorouders wel een bekende acteur, voetballer, muzikant, wetenschapper, schrijver,... 	

min.
'10

2. Voornaam:

Misia heeft wel vier voornamen (verwijzing naar het bord).

- Heb je één voornaam of meerdere voornamen?
- Als je meerdere voornamen hebt, welke zijn die?
- Waarom hebben je ouders deze voornaam (of voornamen) gekozen?
- Wat betekent jouw voornaam?
- Ik vind mijn eigen voornaam: leuk – saai – origineel – gewoon. Waarom?

Bijnaam (roepnaam, koosnaam). Misia is eigenlijk een bijnaam. Misia betekent "beertje" in het Pools.

- Hebben jullie soms ook een bijnaam?

min.
'15

3. Familiennaam

Vervolgens komt de familiennaam aan bod. Eerst staan we stil bij wat een familiennaam is.

- Hebben je ouders je familiennaam ook gekozen?
- Van wie krijg je je familiennaam?
- Heeft iedereen in de familie dezelfde familiennaam?

Eventueel ook verwijzen naar de nieuwe naamwetgeving sinds 2014 waarbij je twee familienamen kan hebben (zoals in Spanje) of de familiennaam van je moeder ipv die van je vader.

Daarna gaan we verder in op wat een familiennaam kan betekenen. De leerkracht geeft eerst een woordje uitleg: familienamen kan je indelen volgens hun herkomst of betekenis. Er zijn vier 'soorten' familienamen: afstammingsnamen, eigenschapsnamen, beroepsnamen en geografische namen. We sommen kort de vier types familienamen op en geven enkele voorbeelden:

- **NAMEN DIE VERWIJZEN NAAR EEN VOORNAAM:**
Een afstammingsnaam is een familiennaam die afgeleid is van de voornaam van je voorvader of voorouder: Janssens, Geerts, Van Lysebeth, Ivanov, namen die eindigen op oğlu, ...
- **NAMEN DIE VERWIJZEN NAAR EEN EIGENSCHAP:**
Een eigenschapsnaam vertelt je iets over een eigenschap van één van je voorouders. Dat kan een lichamelijke eigenschap zijn of een karaktereigenschap: Achahbar (de blonde), De Bruyne (bruinharig), Rossi (roodharig), Decorte, Nagy (de grote), ...

- **NAMEN DIE VERWIJZEN NAAR EEN BEROEP:** Een beroepsnaam vertelt je welk beroep één van je voorouders uitoefende: Smith (smid), Timmerman, De Leersnyder, Cuypers, Müller (molenaar)...
- **NAMEN DIE VERWIJZEN NAAR EEN PLAATS:** Een geografische naam verklapt waar één van je voorouders leefde: Vandevelde, Van Caneghem, Van den Bossche of Silva (nabij een bos)...

Welke soort familienaam had Misia denk je? (een afstammingsnaam)

Voor de leerkracht: meer achtergrondinformatie omtrent deze soorten familienamen is te vinden via deze link: <http://familienaam.be/alles-over-familienamen/groepen>

Leerlingen mogen vervolgens vrij vertellen wat ze weten over hun familienaam:

- Wat betekent jouw familienaam?
- Waar komt hij vandaan?
- Welk soort familienaam is het (afstammingsnaam, eigenschapsnaam, beroepsnaam of geografische naam)?
- Welke familienaam zou je voor jezelf kiezen en waarom?

→ Het is voor kinderen erg leuk om de verspreiding van hun familienaam in België te zien op een kaart. Dit kan eenvoudig door de website www.familienaam.be te projecteren op een scherm in de klas.

→ Via het invullen van hun familienaam in het zoekvenster op deze website zien de leerlingen hoeveel (familie)naamgenoten er in België woonden in 2008 en waar deze zich bevonden. Opgelet: familienamen moeten in het zoekvenster met de juiste hoofdletters ingevuld worden.

Om de betekenis van familienamen te achterhalen kan je volgende informatiebronnen gebruiken:

- Woordenboek familienamen (vind je in de bibliotheek) Debrabandere, F.. Woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk.

OF

- Belgium Surnames <http://belgian-surnames-origin-meaning.skynetblogs.be/>

OF

- <http://home.scarlet.be/~tsd22610/Fpage100.htm>

tijd	SLOT	materiaal
'25 totaal	<p><i>Misia: mijn papa is erg fier op dit hier. Dit is een "wapenschild" van zijn familienaam. Weet je wat een wapenschild is?</i></p> <p><i>Een wapenschild is een teken dat verbonden is aan een familie of een groep mensen. Vroeger kon je zo'n teken vinden op het schild van een ridder of op een vlag. Bij mijn papa staat het op de schouw. Iedere familie kan een wapenschild hebben als hij dat wil, maar niet elke familie heeft er een. Maar er zijn wel enkele regels.</i></p>	

Je kan geen wapenschild gebruiken dat al bestaat, je moet dus zelf je wapenschild uitvinden. Op een wapenschild staan vaak dieren of symbolen en speciale kleuren. Elk symbool heeft een betekenis. Misschien kunnen jullie zelf eens een wapenschild proberen maken?

Impressie: kennismaking met wapenschilden

Kies een wapenschild uit:

De prenten van verschillende bestaande wapenschilden worden op de banken gelegd en de leerlingen mogen er elk één uitkiezen.

De leerkracht stelt volgende vragen:

- Waarom koos je dit schild?
- Wat staat erop?
- Waarom heb je het gekozen?

De leerkracht stelt gerichte vragen zodat de leerlingen leren wat een wapenschild is.

Maken jullie nu eens jullie eigen wapenschild?

Expressie: zelf een wapenschild ontwerpen

De leerlingen maken hun eigen wapenschild. Ze krijgen het kopieerblad met de vormen en kleurensymboliek en met het stappenplan om hun wapenschild te maken. Eerst wordt het ontwerp in potlood gemaakt. Daarna worden de lijnen in stift gezet en wordt alles ingekleurd en versierd.

Ze volgen het stappenplan en houden rekening met:

- **Vorm:** Welke vorm vind ik mooi?
Wat past er bij mij?
- **Verdeling:** We verdelen het schild in 2 delen.
Kies ik voor een rechte of schuine verdeling?
- **Kleuren:**
kies een metaalkleur en/of andere kleur.
- **Afbeeldingen:**
  - Ene kant: IK (je goede eigenschappen, talenten of een dier waarmee je jezelf vergelijkt)
  - Andere kant: MIJN FAMILIE (symbool voor je woonplaats, eigenschappen of kenmerken van je familie, wat wil je familienaam zeggen?)
- **Spreuk:** Plaats onder het wapenschild een spreuk die je zelf verzint. (Enkele voorbeelden: Eendracht maakt macht, durf denken, de waarheid zal overwinnen, altijd liefde...)
- **Verdere afwerking:** Hoe kan het wapen nog verder versierd worden? Bijvoorbeeld een helm, vleugels, krans er bovenop.

Als de wapenschilden klaar zijn, kan er een tentoonstelling georganiseerd worden van de wapenschilden in de klas.

- Voorbeelden van wapenschilden in de bijlage.

- Werkblaadje

Les 5 : eigen familiegeschiedenis

Achtergrondinformatie leerkracht:

In deze les zoomen we in op de eigen familiegeschiedenis. Tijdens de eerste les kregen de leerlingen de opdracht zelf informatie en foto's over hun familie op te zoeken. Op die manier kunnen ze hun eigen familieboom verder aanvullen. Tijdens de tweede les kregen ze de opdracht om als interviewer aan de slag te gaan. Ook hier wordt tijdens de les bij stilgestaan.

Essentie van de les:

De kinderen bespreken hun eigen familiegeschiedenis en ontdekken elkaars familiegeschiedenis. De kinderen komen te weten dat dingen (onderwijs, sport, reizen, spelen, ...) vroeger anders waren.

Voorkennis:

Les 1: familieboom

Les 2: voorbereiding van het interview

Les 4: waar komt mijn naam vandaan?

Benodigdheden en voorbereiding:

1. In deze les wordt een grootouder (of grootouders) uitgenodigd in de klas om vragen te beantwoorden. Probeer zeker grootouders met diverse achtergronden uit te nodigen voor een diverse blik op het verleden (man/vrouw, afkomst, beroep). Laat grootouders op voorhand de thema's weten waarover je het wil hebben en vraag hen om hier eventueel foto's of voorwerpen rond mee te brengen.
2. Indien ervoor gekozen wordt kan er ook een individueel interview thuis afgenomen worden.
3. Werkblad bij de les

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Maatschappij:

2.7 kunnen er in hun omgang met leeftijdgenoten op discrete wijze rekening mee houden dat niet alle kinderen in hetzelfde type gezin wonen als zichzelf.

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming - Beeld:

1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

tijd	INLEIDING	materiaal
'1	<p>Intro: brief Misia:</p> <p><i>Dag iedereen</i></p> <p><i>Hier Misia terug. Jullie weten intussen al heel erg veel over mijn en jullie familie. Zo hebben jullie een familieboom gemaakt, kennen jullie mijn grootvader al een beetje, weten jullie waar er belangrijke documenten van personen worden bewaard en wat een voornaam of familienaam betekent.</i></p> <p><i>Intussen gingen jullie ook als echte speurneuzen op zoek naar informatie over jullie familie. Ik ben erg benieuwd naar wat jullie ontdekt hebben...</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • brief Misia
tijd	MIDDEN	materiaal
<small>minimum</small> '30	DEEL 1: Eigen familiegeschiedenis TIP: deel 1 en deel 2 kunnen ook tegelijkertijd verlopen indien je de groep in twee splitst.	
	Bespreking in groepjes: 1. Algemene bespreking (naverwerking van de vragen gesteld op het einde van les 1) <ul style="list-style-type: none"> • Wie heeft er ontdekt waar je familie vandaan komt? Wie heeft er familie die uit een ander land komt? • Heeft er iemand speciale dingen ontdekt? • Zijn er beroemde personen in je familie of iemand met een speciaal verhaal? 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkblad met vragen
	2. Bekijken foto's: (op basis van de opdracht om foto's of voorwerpen mee te brengen na les 1) Bekijken van meegebrachte foto's in groepjes: <ul style="list-style-type: none"> • Foto's door elkaar gooien, ontdek je wie familie is van wie? • Wie heeft een zus/broer? • Waar staat opa? • Toon eens de mama van jouw mama... • Welke foto's zijn het oudst? Welke zijn het recentst? Waarom? • Bekijken van de voorwerpen die werden meegebracht 	<ul style="list-style-type: none"> • Eigen meegebracht materiaal

	<p>Klassikale bespreking:</p> <p><i>3.. Klassikale bespreking van wat er in de groepjes aan bod kwam</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Heeft er iemand een beroemde persoon in de familie? • Heeft er iemand een hele oude foto mee? Waaraan zie je dat? • Wat valt er op aan de oude foto's? • Klassikaal overlopen van de opgemaakte vragen uit les 2. 	
	<p>Individueel:</p> <p><i>4. Familieboom helemaal aanvullen</i></p> <p>Jullie zochten intussen al heel wat op over jullie eigen familie. Probeer nogmaals je eigen familieboom te maken. Kan je nu al verder aanvullen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Familieboom les 1
minimum '30	DEEL 2: Geschiedenis van de bezoekende grootouder(s)	
	<p><i>1. Interview</i></p> <p>De klas werd in les 2 verdeeld in een aantal groepjes. Elke groepje kreeg een thema (geboorte/huwelijk – school – vervoer – religie - ...) toegewezen. De groepjes stellen de vragen die ze graag wilden weten aan de grootouder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Neerslag vragen les 2
'5	<p>Klassikale nabespreking</p> <p><i>2. Klassikale bespreking van het interview en overlopen van de vragen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is je bijgebleven? • Wat is er nu helemaal anders dan vroeger? • Wat is hetzelfde gebleven? • Wat vond je vroeger beter/slechter? 	
tijd	SLOT	materiaal
'4	<p>Brainstorm: Als je zelf iets wil bewaren voor later, wat zou jij dan bewaren? Volgende les maken we onze archiefdoos/herinneringsdoos. Wat zou daar allemaal in komen? (<i>kopieën van foto's, tekeningen van belangrijke voorwerpen voor jou, ...</i>) Hoe moet je doos eruit zien? Uit welk materiaal zal je je doos maken?</p>	

Les 6 : Op reis in het verleden

Essentie van de les:

In deze laatste les van het lessenpakket herhalen en overlopen we nog eens enkele belangrijke inhoud. De leerlingen ontdekten al dat het vroeger anders was en leefden zich in in de leefwereld van Servais en van hun voorouders. Nu bekijken ze nog eens de evolutie van dat verleden doorheen enkele tijdsperiodes. Daarnaast worden enkele belangrijke begrippen en inzichten uit de lessenreeks herhaald. Ze krijgen ook de tijd om aan hun archiefdoos te werken.

Voorkennis:

- Les 1
- Les 2
- (Les 3: indien niet gezien kunnen enkele woorden m.b.t. het archief geschrapt worden)
- Les 4
- Les 5

Benodigdheden en voorbereiding:

Oefening 1:

1. De leerkracht legt de foto's uit de lesbundel klaar op een tafel.
2. Muziekinstallatie wordt klaargezet.
3. Indien er leerlingen een andere etnische achtergrond hebben, kan de leerkracht foto's zoeken uit de landen die in de klas vertegenwoordigd zijn

Oefening 3: Zelf meegebracht materiaal voor het maken van een archiefdoos.

Eindtermen:

Mens en maatschappij - Tijd:

3.6 hun afstamming aangeven tot twee generaties terug.

3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming - Beeld:

1.4 plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.

Muzische vorming - Drama:

3.2 spelvormen waarnemen en inzien dat de juiste verhouding tussen woord en beweging de expressie kan vergroten.

tijd	INLEIDING	materiaal
'1	<p>Intro: brief Misia:</p> <p><i>Dag iedereen</i></p> <p><i>Tijdens de lessen zijn jullie als echte detectives, interviewers en speurneuzen veel meer te weten gekomen over mijn familie, maar ook over jullie zelf en jullie eigen familie. In deze les kijken we eens wat jullie allemaal bijgeleerd hebben.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • brief Misia
tijd	MIDDEN	materiaal
<p>minimum '30</p>	<p>1. Hoe leefden mensen vroeger? Brief Misia</p> <p>TIP!</p> <p>de eerste oefening kan ook met een kleinere groep gebeuren terwijl de rest van de klas oefening 2, 3 en 4 zelfstandig maakt.</p> <p><i>Weten jullie nog dat mijn opa meer dan 150 jaar geleden helemaal anders leefde? Hoe ging hij op reis? Laten we eens bestuderen hoe het vroeger was. We hebben hier allemaal foto's uit verschillende tijden. De tijdsperiodes waarover deze foto's gaan zijn: 1982, 1968, 1930, 1723, 1400. Voor elke tijdsperiode zijn er drie foto's: een foto waarop je ziet welke kleren men toen aan had, een foto waarop je ziet hoe kinderen naar de klas gingen en een foto met het typische vervoersmiddel uit die periode.</i></p> <p>In vijf hoeken in de klas ligt een afbeelding van een vervoersmiddel. De leerlingen zoeken uit waar de overige twee afbeeldingen van elke periode bijhoren. Daarna observeren ze de hoeken.</p> <p>TIP!</p> <p>je kan de kinderen tijdens de observatie de opdracht geven om als echte detectives te kijken naar de foto's.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brief Misia • Foto's van vervoersmiddelen, kledij en klassen uit de verschillende tijdsperiodes • Muziekfragmenten van youtube

	<p>Vervolgens wordt er via YouTube fragmenten muziek afgespeeld. De leerlingen beschrijven het gevoel dat deze muziek bij hen oproept. Je kan de leerlingen hierop vrij laten dansen. Daarna proberen de leerlingen te raden uit welke periode het fragment komt en bij de juiste foto's (periodes) te leggen. (Eventueel ook: aanduiden op de tijdlijn)</p> <p><i>Weten jullie hoe de mensen toen leefden?</i></p> <p>De periodes worden overlopen en de leerlingen mogen vertellen wat ze denken te weten over de periodes.</p>	
	<p>1982:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasfoto: Vanaf die periode waren klassen bijna overal gemengd: jongens en meisjes zitten samen in de klas. • Auto: Erop wijzen dat sommige auto's nog steeds op deze auto lijken. • Kledij: We zien veel gebruik van kleur. • Muziekfragment: Michael Jackson – Thriller 	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.youtube.com/watch?v=ZEHsIcsjtdI (Michael Jackson – Thriller)
	<p>1968:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasfoto: Enkel meisjes in deze klas, er waren nog geen gemengde klassen. • Auto: Deze auto is typisch voor deze periode, we zien ze vandaag nog zelden. Als we ze wel nog zien, is het meestal op een oldtimerevenement. • Kledij: Het was de hippieperiode, niet iedereen was zo gekleed! • Muziekfragment: Simon and Garfunkel - Mrs. Robinson 	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.youtube.com/watch?v=9C1B-CAGu2I8&list=RD-9C1BCAg2I8#t=4 (Simon & Garfunkel – Mrs. Robinson)
	<p>1930:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasfoto: Enkel jongens in deze klas, er waren ook nog geen gemengde klassen. • Auto: Deze auto is typisch voor deze periode. • Kledij: Typische hoofddeksele en kleren met franjes. • Muziekfragment: Benny Goodman – Sing Sing Sing 	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.youtube.com/watch?v=r-2S1I_jen6A (Benny Goodman – Sing Sing Sing)
	<p>1723:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasfoto: De meeste kinderen bleven thuis om te helpen in het huishouden. • Vervoer: De mensen reden met een koets/paard en kar of gewoon te paard of te voet. De foto toont een koets van de adel uit die tijd. • Kledij: We zien een schilderij van Lodewijk XV. Hij was de koning van Frankrijk. Merk de typische kledij op van de koningen in die tijd. We bekijken ook de foto van de gewone mensen, we merken vooral de witte kapjes op. • Muziekfragment: Vivaldi – Four Seasons 	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.youtube.com/watch?v=GRxofEmo3HA (Vivaldi – Four Seasons)

1400:

- Klasfoto: In de middeleeuwen was het nog helemaal niet zo normaal (zoals vandaag) dat iedereen kon lezen en schrijven. Het waren vooral jongens (van rijke ouders) die naar school gingen.
- Vervoer: De mensen reden meestal gewoon op hun paard of gingen te voet. De rijken beschikten wel al over een koets; de middenklasse over een paard en kar. Op de foto zie je een koets die voorbestemd was voor de rijken.
- Kledij: Op de foto is duidelijk welke kledij de rijken en de armen droegen → zie pijltjes. Op de foto is duidelijk te zien welke kledij de gewone boeren droegen.
- Muziekfragment: luitmuziek

- <https://www.youtube.com/watch?v=IE-qaCvxrl-s> (luitmuziek)

Vragen bij de foto's

- Waarom denk je dat deze foto bij deze tijd past?
- Zouden de kinderen toen ook al naar school gaan?
- Hoe deden ze dat als ze nog geen auto's hadden?
- Wat is anders/hetzelfde als nu? Is dit beter/slechter?
- ...

5'

2. Fantaseren in welke tijd je het liefst geleefd had (of zou leven).

De leerlingen krijgen de opdracht na te denken in welke tijd ze het liefst zouden geleefd hebben of nog zouden willen leven. Dit kan individueel of in groep(jes) besproken worden. Eventueel maken de leerlingen hierbij een tekening of schrijven ze dit neer.

20'

3. Eigen archiefdoos maken

De leerlingen hebben in de vorige les nagedacht wat ze van zichzelf zouden willen bewaren voor later. Ze dachten na over het materiaal dat ze willen gebruiken en welke documenten ze willen bewaren. Nu maken ze hun eigen archiefdoos.

TIP!

leerlingen die geen materiaal meehebben kunnen ook herinneringen tekenen of de opdracht krijgen om vanaf nu hun doos aan te vullen.

- Eigen meegebracht materiaal voor het maken van een archiefdoos

10'

4. Uitbeelden van termen

Herhaling van enkele termen. Eén leerling krijgt een term van de voorbije les en moet die uitbeelden. De andere leerlingen raden de term.

- Archivaris
- Grootvader
- Familiennaam
- Cello
- Viool
- Interview
- Wapenschild
- Familieboom
- François Servais
- Geboorteakte
- ...

tijd

SLOT

materiaal

'1

Brief Misia

Dag iedereen

Alvast heel erg bedankt om mij te helpen. Ik heb heel veel bijgeleerd over mijn familie en over mijn opa, François Servais. Hopelijk hebben ook jullie heel veel ontdekt over jullie familie, over jullie naam en over hoe mensen vroeger leefden!

- Brief Misia

Colofon

Het educatief pakket "Misia's missie. Op speurtocht door het verleden" werd uitgewerkt door de onderzoekslijn Erfgoededucatie van het expertisecentrum Onderwijsinnovatie VIVES campus Tielt in opdracht van de Werkgroep familiekunde uit de regio Pajottenland & Zennevallei. De lay-out werd verzorgd door Pigment Projects.

Het pakket kwam tot stand door de volgende instanties:

In het bijzonder danken wij: Elien De Meyere, Johan De Reu, Majella Martelé, Karen Van Buggenhout, Sara Vande Populiere, Valerie Vermassen, André Janssens, Gilbert Buyst en de studenten van de VIVES lerarenopleiding campus Tielt (Shana De Bosschere, Rjerra Everaerdt, Nico Goussaert, Lisa Herman, Maarten Laleman, Celien Lampaert, Margot Mesprouve, Alice Messiaen, Camille Pierloot, Lies Pollet, Jenna Vandepoele, Stephanie Vandevijvere, Laura Vanhoorne, Steffie Vens, Ines Veracx, Emmy Verbeke, Manon Verhulst, Brittany Verstraete, Robin Vuylsteke). Ook onze dank aan de scholen waar we het educatieve pakket konden uittesten en aan Joke Luyckx (joke_luyckx@hotmail.com) voor de illustraties van Misia en het wapenschild.

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel 4.0 Internationaal-licentie.

Aan dit educatief pakket mag er aangepast, geremixt en op verder gewerkt worden zolang het niet voor commerciële doeleinden wordt gebruikt. Een verwijzing naar dit werk moet steeds gebeuren.

Voor vragen en informatie bij dit educatieve pakket:

- Erfgoedcel pajottenland Zennevallei: info@zender.be, tel.: 02 451 69 49
- Familiekunde Vlaanderen: info@familiekunde-vlaanderen.be, tel.: 03 646 99 88

Tot ziens!

